KERSTMIS 2023

Beste vrienden,

De vraag werd al bij de start van deze bijeenkomst gesteld: hoe kunnen we in godsnaam Kerstmis vieren in het jaar des Heren 2023? Dag na dag bloedige beelden van genadeloos geweld. Mensonterende gruwel die verbleekt bij de daaropvolgende gruwel en die niets en vooral niemand ontziet: baby's en kinderen, broers en zussen, vaders en moeders, grootouders, dokters, verplegenden en andere hulpverleners, VN-medewerkers, journalisten en cameramensen… stuk voor stuk mensen met een naam en een gezicht. Het wekt bij velen diepe gevoelens op van weerzin, onmacht en ontmoediging, gevoelens die moeilijk te verzoenen zijn met de in deze tijd van het jaar vaak opgeklopte sfeer van gezelligheid, zorgeloze vrolijkheid en consumptie.

En dit alles gebeurt dan nog uitgerekend in wat we voortaan beter het 'Ontheiligde Land' zouden noemen, waar ooit de geboortewieg – of moeten we zeggen 'kribbe' stond van ene Jezus van Nazareth.

"Het went nooit", schrijft Dalilla Hermans in haar column in de Standaard van 8/12. "En zo hoort het ook. De dag dat zoveel wreedheid onze koude kleren niet meer raakt, zijn we collectief gedoemd." Maar, schrijft ze verder, daarnaast zijn er ontegensprekelijk ook de schone dingen van het leven, althans voor de meesten van ons. "Een spontane knuffel van mijn kinderen voelt elke keer even speciaal. De eerste hap warme soep op een koude winterdag geeft me elke keer een beetje kippenvel". Ook dat went nooit. En zo hoort het ook. "De dag dat ik de magie in mijn leven niet meer zie, ben ik gedoemd."

De balans vinden tussen de twee blijft voor Dalilla een oncomfortabele oefening. Ze pleit daarom voor het nemen van wat ze 'korte humanitaire pauzes' noemt, waarin ze bewust wegkijkt van het ene om het andere te blijven zien. Moed putten uit de magie van het dagelijkse leven om weerbaar te kunnen blijven in de strijd tegen het onaanvaardbare.

De magie van het dagelijkse leven, goed. Maar wat met de magie van Kerstmis?

Bart Peeters stond bij het begin van zijn nieuwe tournee voor hetzelfde probleem als Dalilla en wij. Zomaar wegkijken van de gruwel tijdens zijn geplande optredens is voor hem geen optie. Daarom schreef hij een nieuw lied:

Ik zag de maan blij aan de hemel staan,
Ze lachte al haar kraters bloot,
Geen bommen meer, geen grootheidswaan,
Geen verdriet geen hongersnood.

Ik zag een gloednieuw begin,
Ik zag een gloednieuw begin,
In een droom die er toe deed,
Zag ik een wereld zonder leed,
Kreeg alles weer zin.

Een visioen dus, een droom die er toe doet en die ons zegt: dit is toch niet te harden, zo kan het leven toch niet bedoeld zijn, daar kunnen we ons toch nooit bij neerleggen? "Dromers zijn mensen voor wie de werkelijkheid bittere ernst is" (dankjewel voor de quote, Yves). Een gloednieuw begin, dat is het wat we nodig hebben.

Visioenentaal, dat is ons– trouwe bijbellezers - niet onbekend. In de voorbije adventsperiode werd het ons, in tekst en lied telkens opnieuw voorgehouden:

Dat een nieuwe wereld komen zal,
waar brood genoeg en water stroomt voor allen.
Waar mensen wonen dooreen,
in wijken van vrede, in schaduw van bomen.
Geen kinderen zullen daar sterven en oude mensen maken hun dagen vol.
De wolf en het lam zullen weiden te samen, we leren de oorlog af.

Eeuwenlang heeft Israël deze visionaire boodschap uit de Thora doorgegeven, zorgvuldig, soms hardnekkig – tegen verdrukking en dreigende assimilatie door de omringende wereldmachten in. Dit 'licht van de Thora', de levensleer van Mozes en de profeten, dat is het wat joodse gelovigen vieren tijdens hun Chanoeka-feest.

En dan schrijven enkele volgelingen van ene Jezus van Nazareth een geboorteverhaal, waarin ze de vaste overtuiging uitdrukken die binnen de eerste christelijke geloofsgemeenschappen is gegroeid: dat met hem de lang verwachte bevrijder, de gezalfde, is gekomen. In hem zien ze: **een gloednieuw begin**, een beslissend moment van doorbraak in de geschiedenis. In woord en daad heeft deze Messiaanse mens het profetische visioen van Israël hoofd, hart en handen gegeven. Vanuit zijn unieke godsverbondenheid en doorheen zijn grensverleggende optreden en zijn inclusieve en bevrijdende omgang met mensen heeft hij de joodse Thora tot vervulling gebracht, tot licht gemaakt van alle volkeren, wars van elk religieus fundamentalisme en nationalisme. In hem – zo zegt Paulus – is er geen Jood of Griek meer, het is niet meer slaaf of vrije, man of vrouw, Israëliet of Palestijn (Gal. 3,28).

In zijn spoor blijven zijn volgelingen bijeen komen rond brood en wijn. In eenvoudige gebaren zoals brood gebroken en uitgedeeld, een beker doorgegeven, blijven wij ons de naam herinneren van Jezus van Nazaret, die ooit 'levend brood' werd genoemd en die de beker heeft gedronken tot op de bodem.

Deze liturgie – ik parafraseer Huub Oosterhuis - schept de psychische ruimte waarin we het messiaanse visioen van een nieuwe wereld kunnen beschouwen en emotioneel beamen, ze geeft ons een plek waar we de ontgoocheling en de verontwaardiging om de mislukking van het ideaal kunnen verwerken, waar we kunnen rouwen én herleven en elkaar bemoedigen (vgl. Vriend voor het leven 225).

Want beste vrienden, de woorden van de Torah en van het messiaanse visioen zijn- zoals Deuteronomium ons voorhoudt - 'te doen'. Als we zojuist naar voor zijn gekomen om het licht van Kerstmis te doen aangroeien in deze ruimte, dan hebben we daarmee niet alleen ons verlangen uitgedrukt naar licht in een soms zo donkere wereld, of ons vermetel vertrouwen dat het licht het uiteindelijk zal halen van de duisternis. We hebben er ons samen ook toe verbonden om zélf licht te zijn. We hebben ons ingeschreven in een geschiedenis van telkens opnieuw licht ontsteken tegen de dreigende duisternis in, doorheen elk gebaar - klein of groot - van aandacht en genegenheid, van respect en solidariteit, in het bijzonder voor en met de meest kwetsbaren onder ons.

Beste vrienden, God zij dank dat we in deze geest de magie van Kerstmis mogen vieren. Laten we ons samen warmen en opladen aan het visioen, laten we trouw blijven aan het gloednieuwe begin en de vreugde van Kerst met elkaar delen in de overtuiging dat élk vlammetje telt.

Jan De Vriese
Kerstavond 2023
De Lier - Brugge